

Prese un informācija

Eiropas Savienības Tiesa
PAZIŅOJUMS PRESEI Nr. 227/21
Luksemburgā, 2021. gada 21. decembrī

Spriedums lietā C-124/20
Bank Melli Iran

Uz Savienības tiesībās noteikto aizliegumu pakļauties sekundārajām sankcijām, ko Amerikas Savienotās Valstis noteikušas attiecībā pret Irānu, var atsaukties civilprocesā

Lai gan šis aizliegums ir piemērojams pat tad, ja Amerikas Savienoto Valstu administratīvā vai tiesu iestāde nav izdevusi konkrētu pieprasījumu vai norādījumu, tas tomēr nevar pārkāpt personas, uz kuru tas attiecas, darbūmdarbības brīvību, radot tai nesamērīgus ekonomiskos zaudējumus

Bank Melli Iran (turpmāk tekstā – “*BMI*”) ir Irānas banka, kura pieder Irānas valstij un kurai ir filiāle Vācijā. Tā ar *Telekom* – kas ir *Deutsche Telekom AG* meitasuzņēmums, kura juridiskā adrese ir Vācijā un kurš aptuveni pusi no apgrozījuma gūst no savas darbības Amerikas Savienotajās Valstīs, – noslēdza vairākus līgumus par telekomunikāciju pakalpojumu sniegšanu, kuri tai ļauj veikt savu komercdarbību. 2018. gadā Amerikas Savienotās Valstis izstājās no kodolvienošanās ar Irānu, kura tika parakstīta 2015. gadā un kuras mērķis ir kontrolēt Irānas kodolprogrammu un atcelt ekonomiskās sankcijas pret Irānu. Šīs izstāšanās rezultātā Amerikas Savienotās Valstis saskaņā ar *Iran Freedom and Counter-Proliferation Act of 2012* (Irānas brīvības un [ieroču] neizplatīšanas 2012. gada akts) no jauna noteica sankcijas pret Irānu, kā arī sarakstā¹ iekļautajām personām, tostarp *BMI*. Kopš šī datuma ikvienai personai no jauna ir aizliegts ārpus Amerikas Savienoto Valstu teritorijas uzturēt darījumattiecības ar šajā sarakstā esošajām personām.

Pēc šī lēmuma pieņemšanas Savienība pieņēma Deleģēto regulu 2018/1100², ar kuru ir grozīts Regulas Nr. 2271/96³ pielikums, ciktāl tajā ir ietverts Irānas brīvības un [ieroču] neizplatīšanas 2012. gada akts. Ar to attiecīgajām personām it īpaši ir aizliegts pakļauties tās pielikumā uzskaitītajiem tiesību aktiem vai no tiem izrietošām darbībām (5. panta pirmā daļa), ja nav saņemta atļauja atkāpties no šī aizlieguma, ko Eiropas Komisija var piešķirt, ja šo ārvalstu tiesību aktu neievērošana nodarītu nopietnu kaitējumu personas, uz ko attiecas regula, vai Savienības interesēm (5. panta otrā daļa).

Tā kā Vācijas tiesībās ir paredzēts, ka “tiesisks darījums, kas ir pretrunā likumā paredzētam aizliegumam, nav spēkā, ja vien likumā nav noteikts citādi”⁴, un tā kā *Telekom*, sākot no 2018. gada, uzteica visus līgumus, kas to saista ar *BMI*, pirms to termiņa beigām, nenorādot tiešu pamatojumu un bez Komisijas atļaujas, *BMI* minēto līgumu uzteikumu apstrīdēja Vācijas tiesās. Pirmajā instancē *Telekom* tika piespriests pildīt attiecīgos līgumus līdz brīdim, kad beigsies parastie uzteikuma termiņi. Savukārt parastais minēto līgumu uzteikums tika uzskatīts par atbilstošu regulas 5. pantam. Līdz ar to *BMI* iesniedza apelācijas sūdzību *Hanseatisches*

¹ *Specially Designated Nationals and Blocked Persons List* (“īpaši apzīmētu personu un bloķētu personu saraksts”; turpmāk tekstā – “*SDN* saraksts”).

² Komisijas Deleģētā regula (ES) 2018/1100 (2018. gada 6. jūnijs), ar ko groza pielikumu Padomes Regulai (EK) Nr. 2271/96, ar ko paredz aizsardzību pret trešās valsts pieņemtu tiesību aktu eksteritoriālas piemērošanas sekām un no tiem izrietošām vai ar tiem pamatotām darbībām (OV 2018, L 199 I, 1. lpp.).

³ Padomes Regula (EK) Nr. 2271/96 (1996. gada 22. novembris), ar ko paredz aizsardzību pret trešās valsts pieņemtu tiesību aktu eksteritoriālas piemērošanas sekām un no tiem izrietošām vai ar tiem pamatotām darbībām (OV 1996, L 309, 1. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kuri izdarīti ar Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 37/2014 (2014. gada 15. janvāris), ar ko attiecībā uz konkrētu pasākumu pieņemšanas procedūrām groza konkrētas regulas saistībā ar kopējo tirdzniecības politiku (OV 2014, L 18, 1. lpp.), kā arī Komisijas Deleģēto regulu (ES) 2018/1100 (turpmāk tekstā – “regula”).

⁴ *Bürgerliches Gesetzbuch* (Civilkodekss) 134. pants.

Oberlandesgericht Hamburg (Hanzas Augstākā tiesa Hamburgā, Vācija), kura vērsās Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, jautājot par regulas 5. panta pirmās daļas interpretāciju, it īpaši, ņemot vērā Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – “Harta”) 16. un 52. pantu un šīs pašas regulas 5. panta otrajā daļā paredzēto atļaujas izsniegšanas mehānismu.

Tiesas vērtējums

Tiesa virspalātas sastāvā, uzskatot, ka regulas 5. panta pirmā daļa ir formulēta plaši, pirmkārt, nospriež, ka aizliegums pakļauties prasībām un aizliegumiem, kas ir paredzēti noteiktos tiesību aktos, kurus trešā valsts ir pieņēmusi, pārkāpjot starptautiskās tiesības, ir piemērojams pat tad, ja administratīvā vai tiesu iestāde nav izdevusi pieprasījumu vai norādījumu, lai nodrošinātu to ievērošanu. Tiesa uzskata, ka šo interpretāciju apstiprina regulas mērķi, kura tostarp ir vēsta uz to, lai vispārīgi aizsargātu iedibināto tiesisko kārtību un Savienības intereses nolūkā iespējami plaši īstenot kapitāla brīvas aprites mērķi starp dalībvalstīm un trešām valstīm, kā arī aizsargāt attiecīgo personu intereses. Tiesa norāda, ka, ņemot vērā tiesisko seku draudus, ko šāds tiesību akts rada personām, kurām principā ir piemērojamas šādas prasības vai aizliegumi, regula nebūtu piemērota tam, lai pretdarbotos minētā tiesību akta sekām, ja 5. panta pirmajā daļā noteiktais aizliegums būtu pakārtots nosacījumam, ka ārvalsts administratīvās vai tiesu iestādes izdod norādījumus.

Otrkārt, Tiesa konstatē, ka 5. panta pirmajā daļā paredzētais aizliegums ir formulēts skaidri, precīzi un bez nosacījumiem, tādējādi uz to var atsaukties tādā civilprocesā kā šajā lietā. Tālāk tā apstiprina, ka persona, uz kuru attiecas regula un kurai nav Komisijas piešķirtas atļaujas, ņemot vērā minētā 5. panta pirmo daļu, var uzteikt līgumus, kas to saista ar *SDN* sarakstā iekļautu personu, nepamatojot šādu līguma uzteikšanu. Tomēr civilprocesā par regulā paredzētā aizlieguma iespējamo pārkāpumu personai, kurai ir adresēts minētais aizliegums, ir juridiski pietiekami jāpierāda, ka tās rīcība, šajā gadījumā – visu līgumu uzteikšana, nav bijusi vēsta uz to, lai pakļautos regulā paredzētajiem ASV tiesību aktiem, ja pirmšķietami rodas iespaids, ka tas tā ir bijis.

Konkrētajā gadījumā Tiesa norāda, ka Vācijas tiesības ļauj lietas dalībniekam, kurš apgalvo, ka tiesību akts nav spēkā, jo ir pārkāpts likumisks aizliegums – tāds kā regulas 5. panta pirmajā daļā paredzētais –, atsaukties uz šo spēkā neesamību tiesā. Tomēr tā konstatē, ka šajā gadījumā saskaņā ar Vācijas tiesībām pierādīšanas pienākums pilnībā gulstas uz personu, kura izvirza šo regulas 5. panta pārkāpumu, lai gan tai parasti nav pieejami attiecīgie pierādījumi, un tiesai, kas izskata lietu, tas var radīt grūtības konstatēt 5. panta pirmajā daļā paredzētā aizlieguma pārkāpumu, un tādējādi tā efektivitāte var tikt apdraudēta.

Visbeidzot, treškārt, Tiesa nospriež, ka regulas 5. un 9.⁵ pants, lasot tos Hartas 16. un 52. panta gaismā, pieļauj, ka līgumu uzteikums tiek atzīts par spēkā neesošu, ja vien šī atzīšana par spēkā neesošu neizraisa nesamērīgas – it īpaši ekonomiskās – sekas attiecīgajai personai. Konkrētajā gadījumā, nepastāvot atļaujai regulas 5. panta otrās daļas izpratnē, attiecīgais līgumu uzteikums, ja tiktu konstatēts, ka tas ir pretrunā regulas 5. panta pirmajai daļai, saskaņā ar Vācijas tiesībām nebūtu spēkā. Tomēr, ciktāl šāda spēkā neesamība var izraisīt darījumdarbības brīvības ierobežojumu, tā var tikt apsvērta, tikai ievērojot Hartas 52. panta 1. punktā paredzētos nosacījumus.

Šajā ziņā, runājot it īpaši par Hartas 16. pantā garantētās darījumdarbības brīvības būtības ievērošanu, Tiesa konstatē, ka starp *BMI* un *Telekom* noslēgto līgumu uzteikuma atzīšanas par spēkā neesošu rezultātā pēdējai minētajai netiktu liegta iespēja vispārīgi paust savas intereses līgumattiecībās, bet drīzāk šī iespēja tiktu ierobežota. Turklāt darījumdarbības brīvības ierobežošana, kas izriet no iespējama līgumu uzteikuma, kurš ir pretrunā regulas 5. panta pirmajā daļā paredzētajam aizliegumam, atzīšanas par spēkā neesošu, principā šķiet nepieciešama, lai pretdarbotos attiecīgo ārvalsts tiesību aktu sekām, tādējādi aizsargājot iedibināto tiesisko kārtību un Savienības intereses kopumā.

---

⁵ Regulas 9. pantā ir noteikts: “Katra dalībvalsts nosaka sankcijas, kas piemērojamas jebkura šīs regulas attiecīgā noteikuma pārkāpuma gadījumā. Šādām sankcijām jābūt efektīvām, proporcionālām un preventīvām.”

Tādējādi Tiesa aicina iesniedzējtiesu, izvērtējot *Telekom* darījumdarbības brīvības ierobežojuma samērīgumu, līdzsvarot regulas mērķu sasniegšanu, kas īstenojama ar minētā līgumu uzteikuma, kurā nav ievērots šīs regulas 5. panta pirmajā daļā paredzētais aizliegums, atzīšanu par spēkā neesošu, un iespēju, ka šim uzņēmumam tiks radīti ekonomiski zaudējumi, kā arī šo zaudējumu mērogu gadījumā, ja šis uzņēmums nevarētu izbeigt savas darījumattiecības ar *SDN*. Tāpat Tiesa uzskata, ka šajā samērīguma pārbaudē nozīme ir arī apstāklim – kura esamība ir jāpārbauda –, ka *Telekom* nav iesniegusi Komisijai lūgumu par atkāpi no regulas 5. panta pirmajā daļā noteiktā aizlieguma.

ATGĀDINĀJUMS. Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ļauj dalībvalstu tiesām to tiesvedības ietvaros uzdot jautājumus Tiesai par Savienības tiesību interpretāciju vai Savienības akta spēkā esamību. Tiesa neiztiesā strīdus, ko izskata valstu tiesas. Valsts tiesai ir jāatrisina lieta saskaņā ar Tiesas nolēmumu. Šis nolēmums līdzīgā veidā ir saistošs citām valstu tiesām, kurām ir jāatrisina līdzīgas problēmas.

Neoficiāls dokuments plašsaziņas līdzekļu vajadzībām, kas Tiesai nav saistošs.

[Pilns sprieduma teksts](#) tiek publicēts CURIA tīmekļvietnē pasludināšanas dienā.

Kontaktpersona presei: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127

Sprieduma pasludināšanas attēli ir pieejami "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106